

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)
SSN Bohdan Bieniek (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku M. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o wznowienie postępowania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 stycznia 2022 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 11 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), postanowieniem z 11 grudnia 2019 r., odrzucił skargę M.M. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 30 kwietnia 2019 r. (III AUa (...)).

W sprawie ustalono, że Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2019 r. oddalił apelację ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 września 2016 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 18 października 2012 r. i 1 marca 2013 r.

Odwołująca się wniosła o wznowienie postępowania, domagając się jednocześnie uwzględnienia jej odwołania i zmiany zaskarżonych orzeczeń.

Zdaniem odwołującego się, podstawą uzasadniającą jej stanowisko jest art. 403 § 2 k.p.c. (to jest wykrycie nowych okoliczności i dowodów, które mogą mieć wpływ na wynik sprawy).

Sąd Apelacyjny uznał skargę za niedopuszczalną, bowiem odwołująca się zapomina, że środek dowodowy powstały już po wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub też istniejący przed jego wydaniem i znany stronie, który mógł być powołany w sprawie, nie mieści się w obszarze art. 403 § 2 k.p.c.

Kierując się powyższymi założeniami, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 410 § 1 k.p.c.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego zaskarżyła w całości zażaleniem odwołująca się, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Orzeczeniu zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na treść rozstrzygnięcia, to jest art. 403 § 2 k.p.c., bowiem powołany fakt miał miejsce w dniu 8 kwietnia 2019 r., czyli przed dniem 30 kwietnia 2019 r., w którym Sąd wydał zaskarżone orzeczenie.

Mając powyższe na względzie, skarżący domagał się zmiany zaskarżonego postanowienia i wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 30 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności na horyzoncie sprawy rysuje się kwestia dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, w przypadku, gdy chodzi (a tak jest w sprawie) o kontrolę orzeczenia po zmianach wprowadzonych do k.p.c. ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469). Dany problem wywołał wątpliwości w praktyce i tym samym zobligował Sąd Najwyższy do rozstrzygnięcia tej materii. Marginalnie

można dodać, że rekonstrukcja modelu cywilnego postępowania sądowego niesie za sobą - jak to zwykle bywa - szereg wątpliwości. Od nich nie jest wolna ustawa nowelizująca, o czym świadczy szereg pytań prawnych, jakie zostały skierowane do Sądu Najwyższego (zob. także uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2021 r., III PZP 6/20, LEX nr 3207806).

W obszarze dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2021 r., III CZP 53/20 (LEX nr 3231809), przyjmując niedopuszczalność takiego środka odwoławczego. Dany pogląd wywiera bezpośredni wpływ na wynik przedmiotowej sprawy, bowiem wyrzuca poza nawias argumentację skierowaną przeciwko treści zaskarżonego postanowienia.

Godzi się zauważyć, że wobec uchylenia art. 394¹ § 2 k.p.c. doszło do zasadniczej zmiany kręgu postanowień sądu drugiej instancji wskazanych w ustawie, które podlegają zaskarżeniu zażaleniem. O ile powołany przepis dopuszczał zażalenie na wszelkie postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, wydane w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, o tyle znowelizowany art. 394² k.p.c. wyszczególnia - obok postanowień sądu drugiej instancji zaskarżalnych zażaleniem poziomym już przed wejściem w życie ustawy nowelizującej - tylko jedną kategorię postanowień sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie, to jest postanowienie o odrzuceniu apelacji.

Możliwość zaskarżenia konkretnego rozstrzygnięcia zapadającego w postępowaniu cywilnym zależy zawsze od pozytywnej decyzji prawodawcy, zatem sposób redakcji przepisów, z których wynika (lub nie) dopuszczalność zażalenia, ma decydujące znaczenie.

W powołanej uchwale Sąd Najwyższy ważył argumenty przemawiające za lub przeciw dopuszczalności omawianego środka, akcentując, że o ile możliwość sięgania do analogii z przepisów dopuszczających zażalenie została zaakceptowana w judykaturze, o tyle zastosowanie tej metody w konkretnej sytuacji

wymaga wnikliwej oceny, czy istotnie rozważane przypadki mają podobny charakter, z uwzględnieniem przedmiotu konkretnego postanowienia, jego wagi dla stron i fazy postępowania, w której zapada, oraz czy w tym świetle niedopuszczalność zażalenia kolidowałaby z przypisywaną ustawodawcy spójnością ocen na tyle rażąco, że powstają warunki do stosowania analogii. Idąc dalej i uwzględniając względy systemowe i celowościowe, Sąd Najwyższy wskazał, że orzeczenia zapadające na szczeblu drugiej instancji są co do zasady prawomocne z chwilą wydania, także wtedy, gdy konkretna kwestia zostaje rozstrzygnięta przez sąd drugiej instancji po raz pierwszy, nie zaś na skutek weryfikacji orzeczenia sądu pierwszej instancji. Odmienna rola procesowa sądu drugiej instancji uzasadnia *per se* specyficzne ukształtowanie sposobu zaskarżania orzeczeń zapadających w tej fazie postępowania, w tym zwięzienia granic ich kontroli, bez względu na to, że charakter czynności dokonywanych w związku z wydaniem konkretnej decyzji procesowej może być taki sam w sądzie pierwszej i drugiej instancji.

Zestawiając bezpośrednio postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji z postanowieniem tego sądu o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, dostrzec trzeba również, że oba te postanowienia kończą wprawdzie postępowanie w sprawie, ich charakter nie jest jednak tożsamy. Skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia i służy wzruszeniu prawomocnych orzeczeń sądu pierwszej lub drugiej instancji, a także Sądu Najwyższego, z powołaniem się na enumeratywnie wskazane w ustawie podstawy. Skarga ta stanowi zatem odstępstwo od zasady stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych, stanowiącej wartość podlegającą ochronie na poziomie konstytucyjnym i prawnomiędzynarodowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2018 r., I CSK 679/17, OSNC-ZD 2019, nr D, poz. 58 i powołane tam orzecznictwo).

Sumując powyższe poglądy, które obecny skład Sądu Najwyższego podziela, należy dodać, że po wejściu w życie ustawy nowelizującej zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania jest niedopuszczalne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 maja 2020 r., III CZ 13/20, niepubl., z dnia 27 maja 2020 r.,

V CZ 17/20, niepubl., z dnia 30 września 2020 r., I CZ 37/20, niepubl., z dnia 28 kwietnia 2021 r., IV CZ 78/20, niepubl., z dnia 26 maja 2021 r., I CZ 20/21, niepubl. i z dnia 9 września 2021 r., III CZ 26/21, niepubl.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.